

AVBB Algemene vereniging
van beroepsjournalisten
in België
ERKENDE BEROEPSUNIE

Association générale
des Journalistes
Professionnels de Belgique
UNION PROFESSIONNELLE RECONNUE **AGJPB**

wj Vlaamse Vereniging
van Journalisten

RECHT VAN ANTWOORD OP HET INTERNET

SENAAT

Commissie Transversale bevoegdheden - Gemeenschapsbevoegdheden

Hoorzitting 30 november 2018

Link met de deontologie

We erkennen absoluut het belang van de mogelijkheid voor burgers en organisaties om een wederwoord te kunnen formuleren bij journalistieke informatie die onjuist blijkt te zijn. Het gaat om een substantiële aanvulling op de vrijheid van informatie.

Dat blijkt ook uit de prominente plaats die dit recht inneemt in onze Journalistieke Codes.

Om te beginnen werken de meeste professionele nieuwsmedia met eigen codes ter zake. Enkele (VRT, *De Standaard*...) hebben ook ombudspersonen die specifiek waken over de naleving van deze codes.

Op Vlaams niveau en op Franstalig niveau bestaan sectoraal aanvaarde Codes – aangenomen door onze journalistenverenigingen VVJ dan wel AJP én alle professionele mediabedrijven. Ook hier zorgt een ombudsman voor de eerste, zonodig snelle implementatie.

Code van de Raad voor de Journalistiek (www.rvdj.be)

Hoofdstuk I. Waarheidsgetrouw berichten

Artikel 5 – *De journalist zet loyaal de relevante feitelijke informatie recht die hij onjuist weergegeven had.*

Artikel 6 – *De journalist verleent desgevraagd loyaal een wederwoord om relevante feitelijke informatie recht te zetten of aan te vullen. Een vraag om wederwoord kan enkel om ernstige redenen afgewezen worden.*

We vermelden hierbij ook nog artikel 20 van de Code:

Artikel 20 – *Wanneer een journalist in zijn berichtgeving zelf ernstige beschuldigingen uit, met name wanneer die de eer en de goede naam betreffen, is het aangewezen dat hij de betrokkene voor de publicatie of de uitzending contacteert en hem loyaal de kans biedt hierop te reageren.*

Deze beroepsethische plicht om wederhoor te plegen is strikt genomen geen recht tot rectificatie omdat ze de publicatie of uitzending voorafgaat, maar ze is het vermelden waard omdat ze een beroep op het recht tot antwoord kan voorkomen.

Dat deze bepalingen geen lege doos zijn, blijkt uit de caseload van de Raad voor de Journalistiek (sinds 2003)

	Geground	Ongegrond	TOTAAL
Rechtzetting (artikel 5 Code)	12	7	19
Woord/wederwoord (artikel 6 Code)	23	16	39
Hoor/wederhoor (artikel 20 Code)	44	20	64
TOTAAL	79	43	122

Daarnaast worden veel klachten met betrekking tot wederhoor/wederwoord/rechtzetting opgevangen via de ombudswerking van de Raad voor de Journalistiek, die in zeer veel gevallen tot minnelijke oplossingen leidt. In de voorbije 16 jaar werden om en bij de 700 klachten op die manier afgehandeld. En dit tot voldoening van iedereen wegens zowel de snelheid als de efficiëntie van de regelingen.

Hoe dan ook zou het goed zijn om het wettelijke regime tot op zekere hoogte af te stemmen op het beroepsethische regime.

Nood aan wettelijke modernisering en harmonisering

We delen de bekommernis van een wettelijke modernisering en harmonisering van het recht tot antwoord.

De nodige **harmonisering** betreft een zo goed mogelijke gelijkschakeling van de rechten tot antwoord voor print en voor audiovisuele media. Dat impliceert zowel een oefening op het niveau van de federale wet van 23 juni 1961¹ – waarin regimes worden uitgewerkt voor zowel printmedia als audiovisuele media – als op het niveau van het Vlaams Mediadecreet van 27 maart 2009², waarin het regime voor de Vlaamse audiovisuele media verder wordt uitgewerkt.

Praktisch bekeken menen we dat een wettelijke harmonisering op federaal niveau het meeste rechtszekerheid zou bieden³. Dit zou een ‘herfederalisering’ van de materie met zich mee brengen, en het is zeer de vraag of de politieke wil daartoe voldoende aanwezig is. Een alternatieve mogelijkheid is het aannemen van een Samenwerkingsakkoord tussen de diverse Gemeenschappen met betrekking tot het thema⁴.

De noodzakelijke **modernisering** betreft het invoeren van een recht tot antwoord online.

Tegelijk zal dit laatste noodzakelijkerwijs opnieuw tot een zekere dispariteit in de regelingen leiden, gelet op het specifieke karakter van online.

Weinig of geen online rechten van antwoord

Ook al sluit de bestaande wetgeving het niet formeel uit, er blijkt er nauwelijks of geen beroep te worden gedaan op het recht tot antwoord tegenover internetmedia.

Enkel de op onderzoeksjournalistiek gerichte nieuwssite *Apache.be* maakt melding van enkele rechten van antwoord.

¹ Wet van 23 juni 1961 betreffende het recht tot antwoord (*B.S. 8 juli 1961*), gewijzigd op 4 maart 1977 (*B.S. 15 maart 1977*)

² Decreet van 27 maart 2009 betreffende radio-omroep en televisie (*B.S. van 30 april 2009*)

³ Wat niet uitsluit dat voor de *inhoudelijke* uitwerking een beroep kan worden gedaan op met name de regeling op Vlaams gemeenschapsniveau voor de omroepen – zie verder.

⁴ Cfr. advies van het Observatorium voor de rechten op het Internet van 5 september 2006

Bouwstenen voor een eengemaakt recht tot antwoord

Toepassingsgebied (*betrokken media*)

Kan niet beperkt blijven tot de ‘klassieke’ professionele nieuwsmedia, maar moet ook andere actoren omvatten die online informatie aanbieden: bloggers, sociale media, technoplatvormen...

Wie ? (*titularis van het recht tot antwoord*)

Titularis van het recht tot antwoord kan enkel iemand zijn (natuurlijke persoon of rechtspersoon) die een direct en rechtmatig belang heeft bij dat antwoord, in de zin dat diens aanzien of reputatie in het geding is. Een verzoeker moet dat belang in zijn verzoekschrift aantonen.

Wanneer ? (*gegrondheidsvoorwaarden*)

De toekenningsgrond voor een recht van antwoord kan enkel de rechtzetting van foute informatie zijn die iemands eer of aanzien aantast.

We pleiten er sterk voor dit element af te stemmen op de huidige regeling van het audiovisuele recht tot antwoord in de federale wet (artikel 7 Wet van 23 juni 1961), en meer nog de regeling van het audiovisuele recht tot antwoord in het Vlaamse omroepdecreet (artikel 104 §2 Vlaamse Mediadecreet). Deze opvatting is ook conform diverse Europese bepalingen⁵. De federale regeling voor printmedia (artikel 1 Wet van 8 juli 1961) is te ruim waar ze al een recht tot antwoord opent voor elke informatie waarin iemand nog maar is genoemd of impliciet aangewezen. Dit laat teveel misbruiken toe.

Het recht tot antwoord kan niet worden ingeroepen naar aanleiding van opinies of waardeoordelen.

Hoe ? (*ontvankelijkheidsvoorwaarden*)

Een verzoek moet schriftelijk en wel bij aangetekende brief worden ingediend bij zowel de uitgever als de hoofdredacteur.

Het verzoekschrift moet bevatten:

- duidelijke vermelding van de identiteit van de indiener en diens contactgegevens;
- duidelijke vermelding van diens persoonlijke en rechtstreeks belang;
- duidelijke verwijzing naar de gelaakte informatie;
- duidelijke tekst die is bestemd als recht van antwoord.

⁵ EU-richtlijn 2010/13/EU; aanbeveling 2004/16 van de Raad van Europa

Het verzoekschrift moet worden ingediend binnen één maand na de publicatie, uitzending of eerste publieke vrijgave online. De termijn van 3 maanden die de federale wet nu bepaalt voor printmedia⁶, is wat ons betreft te lang.

Inhoud

Het recht van antwoord

- moet in rechtstreeks verband staan met de gelaakte informatie;
- moet in dezelfde taal zijn opgesteld;
- mag niet beledigend zijn;
- mag niet in strijd zijn met de wetten en de goede zeden;
- mag niet nodeloos derden in de zaak betrekken.

Uitsluitingsgrond

Het recht tot antwoord wordt niet gehonoreerd als de verzoeker een voldoende wederwoord kreeg in de gelaakte publicatie of wanneer de uitgever intussen een rechtzetting heeft aangebracht.

Publicatie

Afgezien van de bepalingen voor printmedia en audiovisuele media, moet goed worden nagegaan hoe de publicatie van een recht van antwoord online wordt geregeld. Wat de termijn, de plaats en de omvang van de publicatie betreft zijn er talloze mogelijkheden. Een oplossing moet hoe dan ook steeds in redelijke verhouding staan tot de gelaakte publicatie.

Termijn: bijvoorbeeld binnen uiterlijk 7 dagen na de indiening, of langer ingeval van een periodiek medium met een hogere frequentie

Plaats: dezelfde als of in de buurt van de gelaakte publicatie

Omvang: cfr. de bestaande regelingen

- voor print en online: maximaal 1000 lettertekens of het dubbele van het gelaakte bericht
- voor audiovisueel: maximaal 4500 lettertekens of drie minuten leestijd

Specifiek wat online betreft stelt zich de vraag naar de *duurtijd* van de publicatie van het recht van antwoord. Dit moet met de grootste redelijkheid worden bepaald, in verhouding tot het beschikbaar zijn van het oorspronkelijke bericht.

Repliekmogelijkheid

Media moeten kunnen repliceren op een recht van antwoord. Dit opent weliswaar een nieuw recht tot antwoord.

⁶ Artikel 1 Wet van 23 juni 1961

Procedurele mogelijkheden

- ✓ Het medium aanvaardt het recht van antwoord en publiceert het

- ✓ Het medium stelt een aanpassing of inkorting van het recht van antwoord voor

Dit voorstel moet binnen de 7 dagen na de indiening van het recht van antwoord aangetekend aan de indiener worden bezorgd.

Deze heeft opnieuw 7 dagen om te reageren.

Gaat de indiener uitdrukkelijk akkoord met het tegenvoorstel, dan volgt publicatie binnen de hoger bepaalde termijnen.

Bij stilzwijgen van de indiener of diens uitdrukkelijk niet-akkoord, volgt ofwel alsnog de publicatie ofwel de weigering van publicatie.

- ✓ Het medium weigert de publicatie

Dit moet aangetekend en gemotiveerd gebeuren.

Zie voor het mogelijke vervolg de bestaande rechtsvordering 'zoals in kort geding'.

Sancties

Er moet komaf worden gemaakt met de correctionalisering van mogelijke inbreuken op de wetgeving inzake het recht tot antwoord.

Sanctionering kan ook nooit inhouden dat een aanvankelijke publicatie moet worden gewist; enkel de verplichting om aan een gelaakte publicatie een recht van antwoord te koppelen is geoorloofd.